

ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Δρ Κορρές Κωνσταντίνος

- Θεωρίες μάθησης
- Ευνοϊκές συνθήκες για τη μάθηση
- Μέθοδοι διδασκαλίας
- Διδακτικές προσεγγίσεις

1. Θεωρίες μάθησης

(I) Συμπεριφορικές Θεωρίες μάθησης

Για τους εκπροσώπους της *Σχολής του Συμπεριφορισμού (Behaviorism)* η μάθηση είναι αποτέλεσμα συνεξαρτήσεων ανάμεσα στα ερεθίσματα που δέχεται ένα άτομο από το περιβάλλον του και στις αντιδράσεις του (Κυριαζής & Μπακογιάννης, 2003)

(II) Γνωστικές θεωρίες μάθησης

- ▶ Σύμφωνα με τις αρχές της *Γνωστικής Ψυχολογίας (Cognitive Psychology)* η μάθηση:
  - ▶ πραγματοποιείται στον εσωτερικό κόσμο του μαθητή
  - ▶ και έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της συμπεριφοράς του
- ▶ Ο *R. Gagné* ορίζει τη μάθηση ως τη διαδικασία που υποβοηθάει τους οργανισμούς να τροποποιήσουν τη συμπεριφορά τους σε ένα σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα και με ένα μόνιμο τρόπο, ώστε η ίδια τροποποίηση ή αλλαγή να μην επαναλαμβάνεται σε κάθε νέα περίπτωση (Κυριαζής & Μπακογιάννης, 2003)

1. Θεωρίες μάθησης

(III) Κατασκευαστικές θεωρίες μάθησης

- ▶ Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της *Θεωρίας Κατασκευής της Γνώσης (Constructivism)*, η μάθηση είναι (Κορρές, 2007):
  - ▶ η ενεργητική κατασκευή της γνώσης από το μαθητή
  - ▶ κατά την οποία χρησιμοποιεί τις προϋπάρχουσες γνώσεις του
  - ▶ και η οποία ενεργοποιείται μέσω της δράσης του μαθητή σε προβληματικές καταστάσεις
- ▶ Σύμφωνα με τον *J. Piaget*, η μάθηση είναι:
  - ▶ η ενεργητική κατασκευή της γνώσης
  - ▶ μέσω της οργάνωσης και της προσαρμογής των ψυχολογικών δομών του ατόμου
  - ▶ ώστε το άτομο να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες του περιβάλλοντος του
- ▶ Ο *J. Bruner* υποστήριξε (Τουμάσης, 1994):
  - ▶ την ανακαλυπτική προσέγγιση στη μάθηση
  - ▶ τη σημασία της καλλιέργειας της διαισθητικής σκέψης
  - ▶ και τη σημασία της μελέτης της δομής των διαφόρων θεμάτων

1. Θεωρίες μάθησης

(IV) Κοινωνικο-πολιτιστικές θεωρίες μάθησης

- ▶ Οι *κοινωνικο-πολιτιστικές θεωρίες για τη μάθηση* επικεντρώνουν το ενδιαφέρον στην *επικοινωνιακή και πολιτιστική διάσταση της μάθησης*, υποστηρίζοντας ότι:
  - ▶ Η μάθηση προέρχεται από την κοινωνική αλληλεπίδραση
  - ▶ Η κοινωνική μάθηση οδηγεί ουσιαστικά στην γνωστική ανάπτυξη
- ▶ Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν «εργαλεία»:
  - ▶ τα οποία προέρχονται από μία «κουλτούρα» (culture)
  - ▶ για να επικοινωνήσουν με το κοινωνικό τους περιβάλλον
  - ▶ η εσωτερίκευση των οποίων, οδηγεί σε ανώτερες δεξιότητες σκέψης (Κορρές, 2007)

2. Ευνοϊκές συνθήκες για τη μάθηση

- ▶ Ευνοϊκές συνθήκες για τη μάθηση αποτελούν (Πλαγιανάκος, 1995):
  - a) Ο αυτοέλεγχος του εκπαιδευτικού και η αποστασιοποίησή του από τα προσωπικά του προβλήματα
  - b) Η κατάλληλη προετοιμασία του χώρου της διδασκαλίας (άνετα καθίσματα, θερμοκρασία και αερισμός του χώρου, ήσυχο περιβάλλον με κανονικό φωτισμό, καθαριότητα και τάξη στην αίθουσα)
  - c) Η ετοιμότητα των απαιτούμενων διδακτικών μέσων
  - d) Η καλή σωματική και ψυχική κατάσταση των μαθητών
  - e) Ο αριθμός των μαθητών ανά τάξη (25 – 30 μαθητές στα θεωρητικά και 10 – 12 μαθητές στα εργαστηριακά μαθήματα ανά εκπαιδευτικό)

- ▶ Η διδασκαλία γίνεται αποτελεσματικότερη, όταν παρέχεται *ανατροφοδότηση προς τους μαθητές για ενίσχυση της μάθησης*. Ως προς την ανατροφοδότηση ενδείκνυνται:
  - Η επισήμανση των θετικών στοιχείων
  - Συγκεκριμένες παρατηρήσεις με παράλληλες υποδείξεις διόρθωσης των λαθών
  - Ιεράρχηση των παρατηρήσεων ανάλογα με την σημασία τους
  - Εξατομικευμένη ανατροφοδότηση αμέσως μετά τη διαπίστωση ότι απαιτείται διορθωτική παρέμβαση.

- ▶ Για να υπάρξει ανατροφοδότηση πρέπει να εξασφαλισθεί *αμφίδρομη επικοινωνία* μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών.

Δρ Κορρές Κωνσταντίνος - Μάθηση και διδασκαλία 5

3. Μέθοδοι διδασκαλίας

- ▶ *Μέθοδος διδασκαλίας* (Εξαρχάκος, 1993) είναι ένα οργανωμένο σύστημα γνώσεων, στάσεων και ενεργειών το οποίο:
  - 1) Έχει μία συγκεκριμένη φιλοσοφία
  - 2) Έχει καθορισμένες αρχές
  - 3) Υποστηρίζει κάποια τεχνική και πορεία διδασκαλίας και
  - 4) Στοχεύει στην επίτευξη των γενικών εκπαιδευτικών σκοπών και των συγκεκριμένων μαθησιακών στόχων του γνωστικού αντικειμένου

- ▶ Η *πορεία της διδασκαλίας* καθορίζεται από:
  - a) Το ρόλο του δασκάλου
  - b) Το ρόλο του μαθητή
  - c) Τους τρόπους με τους οποίους ο μαθητής θα οικοδομήσει τη γνώση
  - d) Τις ικανότητες και στάσεις που θέλουμε να αποκτήσει ο μαθητής
  - e) Τη φύση και τους σκοπούς της διδακτέας ύλης και
  - f) Τα μέσα της διδασκαλίας

Δρ Κορρές Κωνσταντίνος - Μάθηση και διδασκαλία 6

4. Διδακτικές προσεγγίσεις

(I) Αφηγηματικές προσεγγίσεις

- ▶ Σύμφωνα με τις *αφηγηματικές διδακτικές προσεγγίσεις*:
- Ο δάσκαλος περιγράφει ή δίνει κάποιες πληροφορίες στους μαθητές του
- Οι μαθητές παρακολουθούν παθητικά, παραμένοντας αμέτοχοι και κρατώντας κάποιες φορές σημειώσεις
- Ο δάσκαλος απευθύνεται στο μέσο μαθητή
- Ο ρυθμός διδασκαλίας είναι ο ίδιος για όλους τους μαθητές

- ▶ Ο δάσκαλος *ενδείκνυται να χρησιμοποιεί κάποια αφηγηματική διδακτική προσέγγιση*:
- a) Στην εισαγωγή του μαθήματος
- b) Στην παράθεση των στόχων που επιδιώκονται με τη διδασκαλία
- c) Στην παράθεση πληροφοριών σχετικών με την ιστορία του μαθήματος
- d) Στη διασύνδεση του μαθήματος με τις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών
- e) Στη διασύνδεση του μαθήματος με εφαρμογές των εννοιών που διδάσκονται στην καθημερινή ζωή και σε άλλους χώρους
- f) Στην επισήμανση ή ανακεφαλαίωση συγκεκριμένων στοιχείων της θεωρίας
- g) Στη διευκρίνιση σημείων που μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση στους μαθητές (Εξαρχάκος, 1993, Βερτσέτης, 1997, Κυριαζής & Μπακογιάννης, 2003 και Τουμάσης, 1994)

Δρ Κορρές Κωνσταντίνος - Μάθηση και διδασκαλία 7

4. Διδακτικές προσεγγίσεις

(II) Ανακαλυπτικές–κατασκευαστικές προσεγγίσεις

- ▶ Με τις *ανακαλυπτικές–κατασκευαστικές προσεγγίσεις διδασκαλίας*
- οι μαθητές καταλήγουν σε ένα αποτέλεσμα για το οποίο δεν διέθεταν έναν έτοιμο αλγόριθμο
- μέσα από μια διαδικασία εξερεύνησης και ανακάλυψης
- χωρίς κάποιος να τους διατυπώσει ή να τους εξηγήσει το αποτέλεσμα

- ▶ Οι ανακαλυπτικές–κατασκευαστικές προσεγγίσεις ακολουθούν συνήθως τα *βήματα*:
- 1) Καθορισμός προβλήματος
- 2) Συλλογή δεδομένων, επεξεργασία, οργάνωση, ανάλυση
- 3) Σχηματισμός εικασίας
- 4) Έλεγχος εικασίας
- 5) Διατύπωση συμπεράσματος (Τουμάσης, 1994 και Κορρές, 2007)

Δρ Κορρές Κωνσταντίνος - Μάθηση και διδασκαλία 8

4. Διδακτικές προσεγγίσεις

(III) Διαλογικές προσεγγίσεις

- ▶ Οι διαλογικές προσεγγίσεις έχουν δηλαδή ως βασικές αρχές
  - την ενεργή συμμετοχή των μαθητών στη διδακτική διαδικασία
  - τη συνεργασία μεταξύ μαθητών και δασκάλου και των μαθητών μεταξύ τους

- ▶ Ο διάλογος προκειμένου να είναι αποτελεσματικός, ενδείκνυται:
  - 1) Να αναπτύσσεται στο χώρο των ενδιαφερόντων των μαθητών
  - 2) Το θέμα του διαλόγου να είναι σαφώς καθορισμένο
  - 3) Να υπάρχει συμμετοχή όλων των μαθητών στο διάλογο
  - 4) Ο δάσκαλος να ενθαρρύνει τους μαθητές να συμμετέχουν
  - 5) Ο δάσκαλος να αντιμετωπίζει τα λάθη των μαθητών με κατανόηση
  - 6) Να ενθαρρύνεται η μελέτη των διαφόρων θεμάτων από διάφορες οπτικές γωνίες και να αποφεύγεται η προβολή απόψεων με δογματικό τρόπο
  - 7) Να υπάρχει διάθεση για ειλικρίνεια και επιστημονική εντιμότητα μεταξύ των μαθητών και του δασκάλου
  - 8) Ο αριθμός των μαθητών που συμμετέχουν στο διάλογο να μην είναι πολύ μεγάλος, προκειμένου να υπάρχει πραγματική συμμετοχή στη συζήτηση

Δρ Κορρές Κωνσταντίνος - Μάθηση και διδασκαλία 9

5. Βιβλιογραφία

- ▶ Βερτσέτης Αθ. (1997). *Διδακτική (τ. Α')*. Πανεπιστημιακές Σημειώσεις. Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αθήνα.
- ▶ Εξαρχάκος Θ. (1993). *Διδακτική των Μαθηματικών (Έκδοση Γ')*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- ▶ Κορρές Κ. (2007). *Μία διδακτική προσέγγιση των μαθημάτων Θετικών Επιστημών με τη βοήθεια νέων τεχνολογιών*. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης. Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- ▶ Κυριαζής Α. & Μπακογιάννης Σ. (2003). *Χρήση των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση: Συνύπαρξη διδακτικής πράξης και Τεχνολογίας*. Αθήνα, 2003.
- ▶ Μαυρόπουλος Α. (2004). *Στοιχεία Διδακτικής Μεθοδολογίας: Βασικές αρχές για την επιτυχία μιας διδασκαλίας*. Εκδόσεις Σαββάλας.
- ▶ Πλαγιανάκος Σ. (1995). *Διδακτική επαγγελματικών μαθημάτων, Μέρος 2ο: Η οργάνωση του μαθήματος*. Εκδόσεις Έλλην.
- ▶ Τουμάσης Μπ. (1994). *Σύγχρονη Διδακτική των Μαθηματικών*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Δρ Κορρές Κωνσταντίνος - Μάθηση και διδασκαλία 10